

ДЕРЖЛІСАГЕНТСТВО
ДЕРЖАВНЕ СПЕЦІАЛІЗОВАНЕ ГОСПОДАРСЬКЕ
ПІДПРИЄМСТВО «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ФІЛІЯ «ЛІСОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор філії

Сергій ІРКЛІЄНКО

«30» Серезня 2026 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
професійного навчання (підвищення кваліфікації)
начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів,
інженерів лісового господарства

Термін навчання – 45 годин/1,5 ЄКТС
Форма навчання – очна або дистанційна,
з або без відриву від виробництва.

Розробники:

Віталій РОМАНЕНКО – начальник
відділу навчання та розвитку
персоналу філії «Лісовий
навчальний центр» ДП «Ліси
України», PhD

Микола САВУЩИК – методист
філії «Лісовий навчальний центр»
ДП «Ліси України», к. с.-г. н.

СХВАЛЕНО на засіданні Педагогічної ради
філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»
протокол № 2 від «27» Серезня 2026 р.

Боярка – 2026

Рецензенти:

Василишин Р. Д. – професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук, професор;*

Ковалевський С. Б. – професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції Національного університету біоресурсів і природокористування України Міністерства освіти і науки України, *доктор сільськогосподарських наук.*

РЕЦЕНЗІЯ

на **Освітню програму професійного навчання**
(підвищення кваліфікації) начальників відділів, відділень, секторів,
провідних інженерів, інженерів лісового господарства
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Подана на рецензування освітня програма підвищення кваліфікації начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства спрямована на вдосконалення професійних знань, умінь та компетентностей фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та контролем ведення лісового господарства, раціональним використанням лісових ресурсів, забезпеченням охорони і захисту лісів.

У пояснювальній записці обґрунтовано актуальність освітньої програми, визначено її мету та основні завдання. Програма передбачає поглиблення знань слухачів з питань лісового та земельного законодавства, нормативно-правових актів у сфері лісового господарства, організації виробничих процесів, охорони праці та пожежної безпеки в лісах. Значну увагу приділено також питанням підвищення ефективності лісогосподарського виробництва та удосконалення управління виробничими процесами.

Зміст освітньої програми сформовано з урахуванням сучасних вимог до підготовки фахівців лісової галузі. Освітня програма передбачає вивчення питань організації охорони лісів від лісопорушень, пожеж, шкідників та хвороб, порядку використання лісових ресурсів, методів відтворення лісів, впровадження принципів наближеного до природи лісівництва, а також застосування сучасних технологій управління лісовими ресурсами, зокрема геоінформаційних систем. Окрему увагу приділено вимогам європейських стандартів ведення лісового господарства та шляхи їх впровадження.

Освітня програма містить перелік знань та умінь, яких повинні набути слухачі після завершення навчання. Зокрема, фахівці повинні вміти оформлювати протоколи про лісопорушення, визначати розмірно-якісні характеристики лісопродукції, організовувати заходи з охорони та захисту лісів, планувати проведення рубок, здійснювати контроль за дотриманням вимог безпеки під час виконання лісогосподарських робіт, а також застосовувати сучасні підходи до відтворення лісів та управління лісовими ресурсами.

Структурно освітня програма складається з п'яти модулів та дев'ятнадцяти тем, що забезпечує послідовне та комплексне опрацювання ключових питань професійної діяльності працівників лісового господарства. Загальний обсяг програми становить 45 академічних годин і включає теоретичну підготовку, практичні заняття та самостійну роботу слухачів. Навчання може проводитися в очній або дистанційній формі, що сприяє гнучкості організації освітнього процесу.

Важливим елементом програми є проведення вхідного контролю знань для визначення рівня підготовки слухачів та адаптації змісту навчання до їхніх потреб. Під час навчання передбачено виконання розрахункової роботи, що

сприяє формуванню практичних навичок. Завершується навчання підсумковим контролем знань, після успішного проходження якого слухачам видається сертифікат встановленого зразка.

Висновок: освітня програма підвищення кваліфікації начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства є актуальною, змістовною та відповідає сучасним вимогам до професійної підготовки фахівців лісової галузі, а тому може бути рекомендована до впровадження у процес професійного навчання (підвищення кваліфікації) працівників лісового господарства у філії «Лісовий навчальний центр» державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України».

*Рецензент професор кафедри таксації лісу та лісового менеджменту
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук, професор Роман ВАСИЛИЩИН*

25.03.26

(дата)

(підпис)

РЕЦЕНЗІЯ

на **Освітню програму професійного навчання**
(підвищення кваліфікації) начальників відділів, відділень, секторів,
провідних інженерів, інженерів лісового господарства
розроблену філією «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України»

Освітня програма підвищення кваліфікації начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства розроблена з метою оновлення та поглиблення професійних знань фахівців лісової галузі, які здійснюють організацію, контроль та координацію робіт з ведення лісового господарства, охорони та раціонального використання лісових ресурсів.

У пояснювальній записці до освітньої програми визначено основні напрями підготовки слухачів, окреслено мету та завдання освітньої програми, а також результати навчання. Програма орієнтована на формування у слухачів сучасного бачення організації лісогосподарського виробництва, вдосконалення управлінських навичок та підвищення рівня професійної компетентності працівників, які займають керівні та інженерні посади у лісовому господарстві.

Зміст освітньої програми охоплює актуальні питання лісового та земельного законодавства, організації охорони лісів від лісопорушень, пожеж, шкідників і хвороб, планування та проведення рубок, відтворення лісів, а також контролю за раціональним використанням лісових ресурсів. Важливою складовою програми є вивчення сучасних підходів до управління лісовими ресурсами, зокрема використання геоінформаційних систем, а також застосування принципів наближеного до природи лісівництва.

Освітня програма передбачає формування у слухачів практичних навичок, необхідних для виконання службових обов'язків, зокрема щодо оформлення документації з питань лісопорушень, визначення розмірно-якісних характеристик лісопродукції, організації заходів з охорони і захисту лісів, планування лісогосподарських робіт та забезпечення дотримання вимог охорони праці й пожежної безпеки під час їх виконання.

Структура представленої освітньої програми є логічною та послідовною. Вона включає п'ять навчальних модулів і дев'ятнадцять тем, що дозволяє комплексно охопити основні аспекти професійної діяльності фахівців лісового господарства. Навчання передбачає поєднання теоретичної підготовки, практичних занять та самостійної роботи слухачів. Загальний обсяг програми становить 45 академічних годин, що є достатнім для досягнення поставлених навчальних цілей.

Особливістю програми є використання сучасних освітніх технологій, проведення вхідного тестування для визначення рівня підготовки слухачів, а також виконання розрахункової роботи, що сприяє закріпленню отриманих знань на практиці. Підсумковий контроль знань здійснюється у формі тестування.

Висновок: освітня програма професійного навчання (підвищення кваліфікації) начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства є змістовною, методично обґрунтованою та орієнтованою на практичні потреби лісової галузі. Програма може бути рекомендована до впровадження у освітній процес філії «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України».

*Рецензент професор кафедри ботаніки, дендрології та лісової селекції
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук, професор Сергій КОВАЛЕВСЬКИЙ*

25.03.2026р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до освітньої програми підвищення кваліфікації начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства

Освітня програма та навчальний план освітньої програми розраховані на начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства, які за посадовими обов'язками проводять контроль за раціональним використанням лісових ресурсів, додержанням правил проведення рубок, очищення місць рубань і пожежної безпеки в лісах, організовує роботи з відведення лісосік лісництвами і ведення ними технічної документації, розробляє заходи щодо підвищення ефективності лісгосподарського виробництва, удосконалення організації праці робітників, зайнятих на рубанні лісу, та забезпечує їх впровадження, а також додержання правил і норм охорони праці, правил пожежної безпеки в лісах під час виконання цих робіт.

Метою освітньої програми є: поглиблення знань слухачів з лісового законодавства, методичних, нормативних та інших керівних документів з питань ведення лісового господарства, природоохоронних заходів, охорони праці, економіки, організації виробництва, праці й управління для подальшого самостійного вдосконалення професійної кваліфікації, необхідної для обґрунтованих самостійних рішень.

Завдання освітньої програми – вивчення, вдосконалення та набуття необхідних знань, навичок, компетентностей які використовуються під час трудової діяльності начальників відділів, відділень, секторів, провідних інженерів, інженерів лісового господарства, формування структурованої системи управління підлеглими, дотримуючись норм та правил відповідних нормативно-правових актів та покладених обов'язків.

Освітня програма складається з 5 модулів та 19 тем. Методика навчання базується на використанні сучасних інформаційних технологій, геоінформаційних систем управління лісовими ресурсами, вивченні основних законодавчих актів у сфері лісового та мисливського господарства, прогресивних технологій відтворення лісів та використання лісових ресурсів, теоретичних і практичних засад наближеного до природи лісівництва, розуміння вимог європейських стандартів до лісового господарства та впливу євроінтеграційних процесів на національне лісове законодавство, застосуванні екологічних процесів для формування біологічно-стійких та високопродуктивних лісових біоценозів.

За результатами опанування освітньої програми слухач повинен уміти:

- нормативно-правові акти, що регулюють порядок організації охорони лісів від лісопорушень, охорони і захисту лісів від пожеж, шкідників і хвороб;
- основи лісового та земельного законодавства;
- права та обов'язки посадових осіб в сфері антикорупційного законодавства;
- основи управління виробничими процесами;
- способи обміру та обліку розмірно-якісних характеристик лісопродукції;
- порядок використання лісових ресурсів, що віднесені до

природозаповідного фонду України;

- способи та методи відтворення лісів;
- основні вимоги до впровадження наближеного до природи лісівництва в Україні;
- основні заходи для сприяння природного поновлення;
- заходи щодо організації ведення мисливського господарства;
- заходи з планування і проведення рубок;
- вимоги безпеки під час проведення основних лісогосподарських заходів.

Уміти:

- оформлювати протоколи про лісопорушення;
- проводити комплекс заходів щодо нагляду, попередження та боротьби з хворобами та шкідниками лісів;
- визначати розмірно-якісні характеристики лісопродукції;
- впроваджувати заходи наближеного до природи лісівництва;
- застосовувати різні алгоритми вибору методів, способів та технологій відтворення лісів;
- проводити комплекс заходів щодо охорони і захисту мисливського фонду;
- проводити планування проведення рубок;
- контролювати дотримання вимог безпеки під час проведення лісогосподарських заходів;
- планувати та проводити профілактичні заходи щодо охорони лісів від пожеж;
- застосовувати стратегічні та тактичні прийоми під час гасіння лісових пожеж;
- використовувати автоматизовану систему «Пожежі».

Термін навчання – 45 академічних годин, з них 27 годин приділено теоретичній підготовці в он-лайн форматі без відриву від виробництва (частина тем передбачена до самостійного опрацювання слухачами відповідно до списку літератури), 8 годин практичній підготовці¹ з відривом від виробництва. Перевірка знань розрахована на 2 години. Розподіл модулів та тем має орієнтовний характер, послідовність і кількість годин за модулями та темами може змінюватись в межах визначеного часу передбаченого освітньою програмою.

Форма навчання – очна або дистанційна, з або без відриву від виробництва.

Перед початком навчання слухачі проходять вхідне тестування (вхідний контроль знань), яке проводиться з метою визначення початкового рівня підготовки, оцінювання наявних знань та компетентностей, а також для адаптації змісту освітньої програми до потреб слухачів.

Під час проходження навчання передбачено виконання розрахункової роботи слухачами для формування необхідних знань та навичок відповідно до покладених на них посадових обов'язків.

Навчання за програмою завершується підсумковим контролем знань

¹ За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

(тестування, виконання практичних завдань тощо). Після успішного проходження контролю знань філія «Лісовий навчальний центр» ДП «Ліси України» видає слухачу сертифікат встановленого зразка.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
підвищення кваліфікації начальників відділів, відділень, секторів,
провідних інженерів, інженерів лісового господарства

Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр, магістр

Кількість годин/кредитів ЄКТС – 45 / 1,5 ЄКТС

Форма підсумкового контролю – підсумкове тестування

№ п/п	Найменування модулів та тем	Всього годин	у т. ч.			
			лекції	ПЗ	СРС	КЗ
1	2	3	4	5	6	7
Загальна складова						
1	Модуль 1. Управління лісами на засадах сталого розвитку.	2	2			
1.1	Концепція та складові сталого розвитку лісового господарства. Лісова політика.	1	1			
1.2	Національна інвентаризація лісів. Сертифікація лісів за міжнародними стандартами.	1	1			
	Модуль 2 Основи правознавства	8	8			
2.1	Лісове та земельне законодавство України. Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони.	4	4			
2.2	Антикорупційне законодавство.	2	2			
2.3	Законодавство України у сфері охорони праці. Навчання та інструктажі.	2	2			
Функціональна складова						
	Модуль 3 Управління виробництвом	4	3		1	
3.1	Управління конфліктами, комунікація та лідерство	2	2			
3.2	Планування виробничо-господарської діяльності	1	1			
3.3	Система ЕОД. Вимоги до користування функціональними доповненнями.	1			1	
Галузева складова						
	Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства	23	9	8*	6	
4.1	Визначення розмірно-якісних характеристик лісопродукції; діючі нормативні документи	3	2		1	
4.2	Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу.	2	2			
4.3	Наближене до природи лісівництво: критерії та перспективи впровадження в Україні. Рубки переформування. <i>Ознайомлення з досвідом проведення лісівничих заходів і рубок в надлісництвах.*</i>	5		4*	1	
4.4	Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів	3	2		1	

1	2	3	4	5	6	7
4.5	Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	2	1		1	
4.6	Шляхи підвищення та удосконалення відтворення лісів в Україні. <i>Ознайомлення з досвідом відтворення лісів, сучасними технологіями лісового насадництва і вирощування садивного матеріалу в надлісництвах.*</i>	4		4*		
4.7	Заходи з організації ведення мисливського господарства. Боротьба з браконьерством.	2	2			
4.8	Захист лісу від шкідників та хвороб. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів. Призначення санітарних рубок з урахуванням категорії стану дерев.	2			2	
5	Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека	6	5		1	
5.1	Вимоги безпеки при виконанні лісогосподарських робіт. Карта технологічного процесу.	3	3			
5.2	Охорона лісів від пожеж. Структура лісопожежних формувань. Гасіння пожеж: стратегія, тактика. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.	2	2			
5.3	Профілактичні протипожежні заходи. Автоматизована система «Пожежі».	1			1	
6	Контроль знань	2				2
6.1	Підсумкове тестування	2				2
	Всього за програмою	45	27	8*	8	2

* За умови закінчення воєнного стану та виконання заходів безпеки слухачами під час практичних занять. До закінчення воєнного стану, заняття проводяться в он-лайн форматі.

ПРОГРАМА КУРСУ

Загальна складова

Модуль 1 Управління лісами на засадах сталого розвитку.

Тема 1.1 Концепція та складові сталого розвитку лісового господарства.

Лісова політика

Сутність сталого розвитку. Концепція управління лісами на засадах сталого розвитку. Принципи функціонування лісових екосистем. Міжнародні ініціативи з питань захисту лісів Європи та їх вплив на формування концепції управління лісами на засадах сталого розвитку. Принципи управління лісами на засадах сталого розвитку. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року. Лісова політика в контексті світових тенденцій у сфері економічного розвитку і збереження довкілля. Інструменти лісової політики України. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Повноваження органів законодавчої та виконавчої влади у сфері лісових відносин.

Тема 1.2 Національна інвентаризація лісів. Сертифікація лісів за міжнародними стандартами

Національна інвентаризація, як знання про площу та структуру лісів. Порядок проведення національної інвентаризації лісів. Основні засади проведення національної інвентаризації лісів. Технологічні аспекти виконання робіт з національної інвентаризації лісів. Складові частини моніторингу та сертифікації лісів. Сучасні схеми сертифікації лісів. Принципи сертифікації лісів за схемою FSC®. Порядок проведення сертифікації лісів за схемою FSC®. Взаємодія із зацікавленими сторонами в системі лісової сертифікації. Особливості сертифікації лісів за схемою PEFC. Види і порядок проведення сертифікації лісів за схемою PEFC. Цінності довкілля у стандартах лісової сертифікації.

Модуль 2 Основи правознавства

Тема 2.1 Лісове та земельне законодавство України. Адміністративна та кримінальна відповідальність за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони

Законодавчі акти, що регулюють земельні та лісові відносини. Основні положення Земельного та Лісового кодексів України. Власність на землю та ліси. Порядок надання земель та лісів у користування. Перехід прав на землю та ліси. Порядок зміни цільового призначення, вилучення та надання у користування різних за цільовим використанням земель. Плата за використання земель. Державне управління та державний контроль у сфері використання земель та лісів. Відповідальність за порушення вимог лісового та земельного законодавства України. Нормативно-правова база щодо адміністративної та кримінальної відповідальності за лісопорушення. Повноваження державної лісової охорони.

Тема 2.2 Антикоруptionне законодавство України

Права та обов'язки, керівника, посадових осіб усіх рівнів, працівників.

Заборонені корупційні практики. Відповідальне лідерство, ділова репутація та доброчесність. Норми професійної етики. Правовий статус Уповноваженого з антикорупційної діяльності

Тема 2.3 Законодавство України у сфері охорони праці. Навчання та інструктажі.

Основні положення Закону України "Про охорону праці". Основні законодавчі акти з охорони праці. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці. Відшкодування працівникам збитків, завданих нещасними випадками та профзахворюваннями. Відповідальність за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, за створення перешкоди діяльності посадових осіб органів державного нагляду за охороною праці і представників професійних спілок. Формування ризикоорієнтованого мислення в працівників. Посадові інструкції, установлення обов'язків, прав і відповідальності посадових осіб і спеціалістів за додержанням вимог з охорони праці. Виконання працівниками своїх обов'язків, правил, норм та інструкцій з охорони праці.

Функціональна складова

Модуль 3. Управління виробництвом

Тема 3.1 Управління конфліктами, комунікація та лідерство

Управління, прогнозування, попередження, регулювання та вирішення конфлікту. Лідерство, мотивація команди, управлінські техніки. Навички управління та лідерства у контексті лісового господарства.

Тема 3.2 Планування виробничо-господарської діяльності

Сутність управління, сфери і типи управління. Принципи управління як об'єктивні правила управлінської поведінки. Методи управління виробництвом. Функції управління та їх взаємозв'язок з методами. Мотивація персоналу. Цілі планування виробничо-господарської діяльності. Основні етапи планування. Роль планування у виробничо-господарській діяльності. Планування соціального і економічного розвитку.

Тема 3.3 Система ЕОД. Вимоги до користування функціональними доповненнями

Законодавчі підстави єдиної державної системи електронного обліку деревини в Україні. Основні критерії системи. Переміщення, перевезення та реалізація лісопродукції. Інструкція з ведення електронного обліку деревини. Фотофіксація деревини.

Галузева складова

Модуль 4. Організація ведення лісового та мисливського господарства

Тема 4.1 Визначення розмірно-якісних характеристик лісопродукції; діючі нормативні документи

Законодавча база. Загальні засади стандартизації. Характеристичні ознаки деревини та способи їх вимірювання і обліку. Класифікація та облік лісоматеріалів круглих. Методи обліку лісоматеріалів. Встановлення якості лісоматеріалів, в тому числі деревини дров'яної. Ланцюжок постачання

деревини та його роль на ринку лісопродукції.

Тема 4.2 Сучасні технології лісового насінництва та вирощування садивного матеріалу

Насіння посівного призначення та лісовий садивний матеріал: заготівля, переробка, перевірка посівних якостей, зберігання та використання. Об'єкти ПЛНБ та їх використання. Сучасні технології лісового насінництва і вирощування лісового садивного матеріалу.

Тема 4.3 Наближене до природи лісівництво: критерії та перспективи впровадження в Україні. Рубки переформування

Наближене до природи лісівництво: теоретичні і практичні засади. Законодавчі документи впровадження НПЛ. Принципи, методи і способи НПЛ. Основні принципи проведення рубок переформування лісових насаджень на засадах НПЛ. Лісовпорядкування лісів на засадах наближеного до природи лісівництва. Рубки переформування в похідних насадженнях.

Тема 4.4 Організація та технології проведення рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів

Способи рубок головного користування. Вимоги до лісівничої і економічної ефективності рубок. Види і характеристики рубок формування та оздоровлення лісів. Лісівниче, економічне і екологічне значення цих рубок, порядок їх планування, організація і технологія проведення.

Тема 4.5 Особливості використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України

Правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду України. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Форми власності на території та об'єкти природно-заповідного фонду. Правові засади функціонування територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Дозвіл на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення. Ліміти на використання природних ресурсів. Види рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ. Обов'язки суб'єктів рекреаційної діяльності в межах територій та об'єктів ПЗФ.

Тема 4.6 Шляхи підвищення та удосконалення відтворення лісів в Україні

Головні цілі, основні об'єкти та загальні положення концепції відтворення лісів на еколого-лісівничих засадах. Основні вимоги до методів і способів адаптаційного підходу до відтворення лісів. Зонування території України за потенційною успішністю природного насінневого поновлення лісотвірних порід. Еколого-лісівнича класифікація ділянок та алгоритм заліснення окремих категорій площ лісовідтворювального фонду. Вимоги до проведення головних рубок та підготовки зрубів до заліснення. Заходи сприяння появі природного поновлення: види, умови застосування, особливості проведення та їх ефективність. Основні принципи створення і вирощування лісових культур. Вимоги до початкової гущини та розміщення садивних місць у лісових

культурах.

Тема 4.7. Заходи з організації ведення мисливського господарства. Боротьба з браконьєрством.

Державне регулювання у галузі мисливського господарства та полювання. Особливості користування мисливськими угіддями. Контроль за полюванням та веденням мисливського господарства. Боротьба з браконьєрством. Відповідальність за порушення законодавства. Правила особистої безпеки під час проведення полювання.

Тема 4.8. Захист лісу від шкідників та хвороб. Заходи з поліпшення санітарного стану лісів. Призначення санітарних рубок з урахуванням категорії стану дерев.

Санітарні правила в лісах України. Види, обсяги, строки, місце та особливості здійснення заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Погодження переліку заходів з поліпшення санітарного стану лісів. Санітарні вимоги до проведення рубок та використання лісових ресурсів. Профілактика виникнення та поширення осередків шкідників і хвороб лісу та боротьба з ними. Збудники хвороб насіння, садивного матеріалу, лісових культур: виявлення, нагляд, профілактика та заходи боротьби з ними. Небезпечні шкідливі види комах лісових розсадників і лісових культур та заходи з регулювання чисельності їх популяцій.

Модуль 5 Охорона праці та пожежна безпека

Тема 5.1 Вимоги безпеки при проведенні лісогосподарських робіт. Карта технологічного процесу.

Вимоги щодо безпечного виконання лісокультурних робіт. Вимоги щодо безпечного виконання лісосічних робіт. Виконання лісосічних операцій у гірських умовах з дотриманням вимог безпеки. Вимоги безпеки під час виконання вантажно-розвантажувальних робіт, технологічного процесу розроблення лісосіки, технологічного процесу на лісокультурні роботи, технологічного процесу трелювання деревини.

Тема 5.2 Охорона лісу від пожеж. Структура лісопожежних формувань. Гасіння пожеж: стратегія, тактика. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Нормативно-правові акти (НПА) щодо організації охорони лісів від пожеж. Базова термінологія. Структура лісопожежних формувань. Природна пожежна небезпека лісу. Гасіння пожеж (стадії гасіння, стратегія, тактика та методи гасіння). Небезпеки пов'язані із забрудненням лісів вибухонебезпечними предметами. Вимоги безпеки під час гасіння лісових пожеж.

Тема 5.3 Профілактичні протипожежні заходи. Автоматизована система «Пожежі».

Законодавчі акти з охорони лісів від пожеж. Система охорони і захисту лісового та природно-заповідного фонду від пожеж, механізми її функціонування, повноваження центральних і місцевих органів влади та лісокористувачів. Відповідальність за забезпечення пожежної безпеки та

контроль за її організацією. Комплекс протипожежних заходів щодо збереження, охорони та захисту лісів від пожеж. Повноваження державної лісової охорони, обласних та Київської міськдержадміністрацій, районних державних адміністрацій, сільських, селищних та міських рад щодо охорони і захисту лісів. Попередження, виявлення та гасіння пожеж.

Основні принципи користування автоматизованою системою «Пожежі». Вимоги до користування, заповнення та передачі інформації про виникнення, гасіння та ліквідацію пожеж.

Література

1. FSC® національний стандарт системи ведення лісового господарства для України. – 2019. – 141 с.
2. Балабух В. О. Прогнозування пожежної небезпеки за умовами погоди в Україні: недоліки та перспективи розвитку. Українське метеорологічне та гідрологічне товариство: веб-сайт. [Електронний ресурс] URL: <http://umhs.org.ua/?p=364>
3. Білоус В. І. Лісова селекція: підручник для ВНЗ. – Умань, 2003. – 534 с.
4. Бондар А. О. Формування лісових насаджень у дібровах Поділля. – Київ: Урожай, 2006. – 336 с.
5. Бондар І. Ю. Управління витратами виробництва та собівартістю продукції: навч. посібник. – Київ: КНЕУ, 2015. – 231 с.
6. Вакулюк П. Г., Самоплавський В. І. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України. – Харків: Прапор, 2006. – 383 с.
7. Ведмідь М. М. Похідні і малоцінні деревостани та їх реконструкція у дібровах Лівобережної України. – Харків, 2014. – 258 с.
8. Ворон В. П., Коваль І. М., Сидоренко С. Г., Мельник Є. Є., Ткач О. М., Борисенко В. Г., Тимошук І. В., Бологов О. Ю. Пірогенна трансформація сосняків України. – Харків: Планета-Прінт, 2021. – 286 с.
9. Гойчук А. Ф. Технологія інтегрованого захисту лісу. – Житомир: Полісся, 2014. – 282 с.
10. Гордієнко М. І. та ін. Культури сосни звичайної в Україні. – Київ, 2002. – 872 с.
11. Гордієнко М. І., Ковальчук В. О., Петренко С. П. Відновлення насаджень сосни звичайної на Півночі Київського Полісся. – Київ, Житомир: Волинь, Рута, 2006. – 158 с.
12. Гриб В. М., Грушанський О. А., Магура Б. О., Сендонін С. Є. Основи лісоексплуатації : навч. посіб. Ч. II. Лісозаготівельні машини та знаряддя. Київ : НУБіП України, 2021. 288 с.
13. Дейнека А. М. Лісове господарство: еколого-економічні засади розвитку. – Київ: Знання, 2009. – 264 с.
14. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 №1777-р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-2021-%D1%80> (дата звернення: 02.01.2026).
15. Завада М. М. Лісова ентомологія. – Київ: Видавничий дім Вініченко, 2017. – 377 с.
16. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 №2694-XII. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 02.01.2026).
17. Земельний кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 25.10.2001 №2768-III [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14> (дата звернення: 02.01.2026).

18. Зібцев С. В., Лакида П. І., Миронюк В. В., ін. Інтегрована система охорони лісів від пожеж: монографія. – Київ: Наукова столиця, ФОП Шмидко Т. С., 2018. – 350 с.
19. Зібцев С. В., Сошенський О. М., Гуменюк В. В. Пожежі нового типу: 9 уроків, які потрібно вивчити після пожеж 2020 року. Лісовий і мисливський журнал. – 2020, Вип. 6. – С. 18–22.
20. Зінь Е. А., Турченко М. О. Планування діяльності підприємства: підручник. – Київ: ВД Професіонал, 2004. – 320 с.
21. Кишеньковий довідник лісового пожежного зони відчуження. – Київ: НУБіП України, Регіональний Східноєвропейський центр моніторингу пожеж, 2018. – 152 с.
22. Кнейслер О. А., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. Фінансовий менеджмент: підручник / за ред. Кнейслера О. А. – Тернопіль: Економічна думка, 2018. – 487 с.
23. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення: 02.01.2026).
24. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 02.01.2026).
25. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 02.01.2026).
26. Криницький Г. Т., Чернявський М. В. Наближене до природи лісівництво – основа сталого ведення лісового господарства в Карпатському регіоні (досвід України і Словаччини). Лісівництво і агролісомеліорація. – 2015, Вип. 126. – С. 52–59
27. Лавний В. В., Мазепа В. Г., Шишканинець І. Ф., Заяць М. В. Особливості природного поновлення у букових деревостанах Українських Карпат. Наукові праці Лісівничої академії наук України, вип. 22, 2021. – С. 41–51
28. Лакида П. І., Павлішук О. П., Карпук А. І., Кравець П. В. Лісова політика: навч. посіб. – Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І. С., 2019. – 227 с.
29. Лісівництво: підручник / Яворовський П. П., Сендонін С. Є., Левченко В. В., Токарева О. В., Пузріна Н. В. – Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2021. – 654 с.
30. Лісова пірологія: підручник / С. В. Зібцев, П. П. Яворовський, В. В. Сендонін та ін.; за ред. С. В. Зібцева. 2-ге вид., випр. і допов. – Київ: Наукова столиця, ФОП Шмидко, 2020. – 423 с.
31. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 02.01.2026).
32. Мазепа В. Г., Новак А. А. Регіональне лісівництво : підруч. Львів : Сполом, 2023. 182 с.

33. Мазепа В. Г., Турко В. М., Сірук Ю. В., Курбет Т. В. Регіональне та соціальне лісівництво: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2023. – 137 с.
34. Маурер В. М. Декоративне розсадництво. – Вінниця: Нова Книга, 2007. – 264 с.
35. Маурер В. М. та ін. Підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами: навч. посіб. – Київ: НУБіП України, 2010. – 124 с.
36. Методичні рекомендації щодо обстеження осередків стовбурових шкідників лісу / В. Л. Мешкова. – Харків: УкрНДІЛГА, 2011. – 27 с.
37. Мешкова В. Л. та ін. Методичні вказівки з нагляду, обліку та прогнозування поширення шкідників і хвороб лісу для рівнинної частини України / за ред. В. Л. Мешкової. Харків : ТОВ «Планета-Прінт», 2020. 92 с.
38. Мешкова В. Л. Рекомендації щодо обстеження соснових культур на заселеність шкідливими комахами. Методичні вказівки з вирощування лісових культур та захисту їх від шкідників і хвороб. – Харків: УкрНДІЛГА, 2008. – 9 с.
39. Мешкова В. Л., Бобров І. О. Сосновий підкоровий клоп у насадженнях Новгород-Сіверського Полісся. – Харків: Планета-Прінт, 2018. – 182 с.
40. Мешкова В. Л., Висоцька Н. Ю., Орлов О. О., Бородавка В. О., Жежкун А. М., Усцький І. М. Тимчасові рекомендації щодо проведення першочергових заходів у соснових лісах, пошкоджених короїдами. – Харків, 2017. – 8 с.
41. Мешкова В. Л., Соколова І. М. Стовбурові шкідники незімкнених соснових культур у придонецьких борах: монографія. – Харків: Планета-Прінт, 2017. – 160 с.
42. Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 №15. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою.
43. Організація та управління лісогосподарським виробництвом: навч. посіб. / Цаль-Цалко Ю. С., Мороз Ю. Ю., Гайдучок Т. С. – Житомир: Євро-Волинь, 2022. – 448 с.
44. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації охорони і захисту лісів» від 20.05.2022 №612. Поточна редакція: Прийняття від 20.05.2022.
45. Пузріна Н. В. та ін. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : НУБіП України, 2025. 276 с.
46. Пузріна Н. В. та ін. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навч. посіб. Київ : Ред.-видавн. відділ НУБіП України, 2021. 273 с.
47. Пузріна Н. В., Мешкова В. Л., Миронюк В. В., Бондар А. О., Токарева О.В., Бойко Г.О. Моніторинг шкідливих організмів лісових екосистем: навч. посіб. – Київ: НУБіП України, 2021. – 274 с.
48. Санітарні правила в лісах України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 № 555. [Електронний ресурс] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-95-%D0%BF> (дата звернення:

02.01.2026).

49. Свириденко В. Є. та ін. Лісівництво: підручник. – Київ: Арістей, 2006. – 544 с.

50. Сенько В. І. Організація, планування та управління на підприємствах лісового і садово-паркового господарства: навч. посіб. – Київ: Знання, 2012. – 488 с.

51. Синякевич І. М., Дейнека А. М., Соловій І. П. Лісова політика: підручник / за ред. Синякевича І. М. – Київ: Знання, 2013. – 323 с.

52. Сучасні технології лісового насінництва та деревного розсадництва: навч. посіб. / Маурер В. М., Савущик М. П., Пінчук А. П., Косенко Ю.І., Бобошко-Бардин І. М. – Київ: НУБіП України, 2019. – 188 с.

53. Токарева О. В., Левченко В. В., Лакида М. О. Недревні ресурси лісу : навч. посіб. Київ : ЦП «Компринт», 2022. 447 с.

54. Токарева О. В. та ін. Рекреаційне лісівництво : навч. посіб. для студентів спец. 206 «Садово-паркове господарство» ОС «Бакалавр». Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2021. 469 с.

55. Фучило Я. Д., Ірклієнко С. П. та ін. Лісові культури сосни звичайної на Півдні Київського Полісся: особливості створення і вирощування. – Київ: Логос, 2009. – 83 с.

56. Хрик В. М., Кімейчук І. В. Лісівництво : навч. посіб. для здобувачів вищої освіти за спец. 205 «Лісове господарство». Біла Церква, 2021. 444 с.

57. Хрик В.М., Мазепа В. Г., Левандовська С. М., Ситник О. С., Кімейчук І. В. Лісогосподарське виробництво та його роль у сталому розвитку: економічні аспекти природокористування. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». – 2024, №6 (86), т. 1. – С. 146–156

58. Цилюрик А. В., Шевченко С. В. Лісова фітопатологія. – Київ: КВІЦ, 2008. – 464 с.

59. Чернявський М. В., ін. Наближене до природи лісівництво в Українських Карпатах. – Львів: Піраміда, 2006. – 88 с.

Начальник відділу навчання та
розвитку персоналу

Віталій РОМАНЕНКО